

CONFLICTUL TRANSNISTREAN ȘI PROCESUL DE NEGOCIERI ÎN FORMATUL „5+2”²⁸⁷

Constantin SOLOMON

Republica Moldova, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Catedra Istoria Românilor și Antropologie,
Doctor habilitat în științe politice, profesor, decanul facultății

Artur GUMENIUC

Republica Moldova, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Catedra Istoria Românilor,
Competitor

The present article analyzes the process of the negotiations for the solving of the Transnistrean conflict starting with 1992, stressing namely the negotiations in the format „5+2”

At the beginning, the negotiations for the conflict’s solving were held in the format „4” – Russia, Ukraine, Romania, Moldova, and after 1994 these negotiations are held in format „5” – Moldova, Russia, Transnistria and OSCE.

After signing the plan of Actions – the European Union – Republic of Moldova, the EU and USA agreed to participate at the negotiations as observers, these ones undertaking the new format „5+2”.

The negotiation format „5+2” includes 2 parts – Republic of Moldova and Transnistria, two mediators - OSCE, the Russian Federation, Ukraine, and observers – USA and the European Union.

The article stresses the fact Republic of Moldova presented certain initiatives of reinforcing the citizens’ trust on the both bank of river Nistru.

Due to the lack of a politic will from these two sides implied in the conflict, and first of all from the Russian Federation, the conflict is still not being solved until present times.

Once USA and EU started to take part at the process of negotiations, the positions of Republic of Moldova had strengthened. There have been created some real premises for the definite solution of the Transnistrean conflict.

Relațiile internaționale contemporane se caracterizează prin dificultatea soluționării unor conflicte de diferite tipuri: teritoriale, regionale, politice, interetnice etc.

În prezent conflictele reprezintă una din problemele majore cu care se confruntă umanitatea, iar reglementarea lor uneori nu este posibilă nici cu ajutorul unor așa organizații internaționale ca ONU și NATO.

²⁸⁷ Recenzent – doctor habilitat în științe politice, conferențiar Valentina TEOSA.

După datele experților, în arealul postsovietic se numărau 170 regiuni de conflict. În 30 de cazuri aceste conflicte decurgeau în formă activă, iar în 10 cazuri a fost folosită forța.²⁸⁸

Procesele politice care au dus la proclamarea independenței Republicii Moldova au provocat în același timp și separatismul din partea de est a țării. Deși, în 2008, se împlinesc deja șaptesprezece ani de independență a Republicii Moldova, aceasta este știrbită de conflictul din regiunile de est (Transnistria) care, decurgând cu intensitate diferită în diferite perioade, rămâne încă nesoluționat.

Pentru a putea aborda chestiunea soluționării conflictului transnistrean, este necesară formularea cu precizie a parametrilor acelei stări a statalității, când conflictul va putea fi considerat soluționat, iar statul moldovenesc își va dobândi integritatea.

Pe lângă gradul înalt de periculozitate pentru situația internă, conflictul transnistrean are un potențial de instabilitate regională: orice moment de tensiune în Transnistria riscă să se transforme într-un conflict regional cu implicarea altor state, în special al Ucrainei, României, Rusiei.

Din 1992, procesul de negocieri între părțile aflate în conflict este orientat pe două direcții: 1) determinarea statutului Transnistriei, și 2) luarea unei decizii în privința contingentului militar rus aflat în Transnistria.

În legătură cu aceasta trebuie de menționat că interesele Federației Ruse în această regiune au un rol considerabil în evoluția conflictului. Ele se manifestă în câteva aspecte: În primul rând, interesele ruse sunt de ordin geostrategic. Partea rusă consideră prezența sa pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv militară, drept o posibilitate de a exercita influența în Balcani. O astfel de poziție a fost exprimată în repetate rânduri atât de către guvernul rus, cât și de diferite mișcări politice din Rusia.

În al doilea rând, interesele Rusiei poartă un caracter politic. Unitățile de trupe rusești din Transnistria sunt ultimul contingent militar al federației ruse dislocat în Europa dincolo de granițele statului rus. Retragerea acestor trupe ar putea fi considerată ca o cedare în fața Occidentului și ar lipsi Rusia de anumite pârghii de influență în zona dată.

În consecință, interesele geostrategice și politice pe care le are Rusia în regiunea transnistreană explică suportul politic, economic și militar acordat de această țară regimului de la Tiraspol.

La început negocierile privind soluționarea conflictului transnistrean se desfășurau în formatul „4” – Rusia, Ucraina, România și Moldova.

La 21 iulie 1992 a fost semnată Convenția cu privire la principiile reglementării pașnice a conflictului armat din zona nistreană a Republicii Moldova, cu-

²⁸⁸ Лысенко В. Региональные конфликты в странах СНГ: опыт урегулирования. // Полис, 1998, №2, с.147.

noscută sub numele „Convenția Elțin – Snegur”. După semnarea acestui document, în 1993 România a fost exclusă din procesul de negocieri.

După semnarea convenției moldo-ruse din 21 iulie 1992 cu privire la principiile reglementării pașnice a conflictului armat din zona nistreană a Republicii Moldova, conducerea țării noastre a solicitat Președintelui în exercițiu al OSCE ca în Moldova să fie trimisă o misiune care ar urmări aplicarea în practică a acestei convenții.

La 15 august 1992, la întâlnirea a 15-a a Comitetului Înalților Funcționari (CÎF) de la Praga, dl A.D.Rotfeld a fost desemnat reprezentant personal al Președintelui OSCE, având mandat de a studia situația din raioanele din stânga Nistrului ale Republicii Moldova, a consulta toate părțile interesate în reglementarea conflictului și de a elabora propuneri privind ajutorul care ar putea fi acordat Moldovei de către OSCE.²⁸⁹ În urma întâlnirilor cu toate părțile interesate (conducerile Moldovei, Ucrainei, Rusiei și României), A.D.Rotfeld a întocmit un raport, care a fost prezentat CÎF al OSCE la 4 februarie 1993. În baza acestui raport CÎF a hotărât instituirea unei misiuni OSCE de lungă durată în Republica Moldova „cu scopul de a contribui la realizarea unei reglementări politice durabile și atotcuprinzătoare a conflictului în toate aspectele lui.”²⁹⁰ În martie 1993 misiunea OSCE își avea deja oficiu permanent la Chișinău.

La cererea Moldovei, la sfârșitul lunii aprilie 1993, în procesul de negocieri se include OSCE. Recomandările OSCE au însemnat o cotitură în procesul negocierilor privind soluționarea conflictului transnistrean. Misiunea OSCE numai în 1993 a întocmit peste 20 de rapoarte și a elaborat un proiect de statut special al raioanelor de est ale Moldovei, care a stat la baza proiectului de statut juridic special al republicii nistrene elaborat de Parlamentul Republicii Moldova.²⁹¹

La 21 octombrie 1994 Republica Moldova și Federația Rusă au semnat un Acord cu privire la statutul juridic, modul și termenele de retragere a formațiunilor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova. În conformitate cu acest Acord „partea rusă, ținând cont de posibilitățile tehnice și timpul necesar pentru instalarea trupelor la noul loc de dislocare”, s-a angajat să-și evacueze formațiunile militare din Moldova pe parcursul a trei ani din ziua intrării în vigoare a Acordului.²⁹² Cu toate că au trecut deja paisprezece ani de la semnarea Acordului, Rusia nu numai că nu și-a evacuat trupele din Republica Moldova, dar nu a

²⁸⁹ *Meeting of the CSO. // Prague, Journal, 1992, №2, p.2.*

²⁹⁰ *Final Report on the Conflict in the Left Bank Dniester Areas of the Republic of Moldova by the Personal Representative of the Chairman – In – Office of the CSCE Council Adam Daniel Rotfeld (Poland) Director of SIPRI. Prague, 31 January 1993, p.3.*

²⁹¹ *Solomon C. Rolul OSCE în menținerea stabilității în Republica Moldova. // Moldova, România, Ucraina: integrarea în structurile europene. – Chișinău: Perspectiva, 2000, p.153.*

²⁹² *Gribincea M. Trupele ruse în Republica Moldova – factor stabilizator sau sursă de pericol? – Chișinău: 1998, p.5.*

îndeplinit nici chiar procedurile interne de punere în vigoare a Acordului. Moscova nu a elaborat un calendar de retragere completă și ordonată a formațiunilor sale de pe teritoriul Republicii Moldova. Misiunea OSCE și-a asumat responsabilitatea în vederea facilitării procesului de traducere în practică a acestui Acord.

Un alt aspect a activității misiunii OSCE în Republica Moldova este cel legat de colaborarea acestuia cu Comisia Unificată de Control (CUC) în zona de securitate. Principiile de cooperare între OSCE și CUC au fost elaborate în anul 1995 și sunt prelungite la fiecare jumătate de an. Potrivit acestor principii, membrii misiunii participă la ședințele CUC și cu toate că au dreptul să participe la luarea deciziilor, principalii participanți sunt reprezentanții Moldovei, Transnistriei și Rusiei, ale căror contingente de pacificare controlează situația în zonă conform convenției moldo-ruse din 21 iulie 1992. Acest drept membrii misiunii OSCE îl pot obține doar cu acordul tuturor delegațiilor.

Mai apoi, după 1994, negocierile privind soluționarea conflictului transnistrean se desfășurau în formatul „5” – Moldova, Rusia, Transnistria, Ucraina, OSCE.

La 8 mai 1997 a fost semnat Memorandumul privind principiile normalizării relațiilor dintre Republica Moldova și Transnistria. În acest document în punctul 11 se scria „Republica Moldova și Transnistria își construiesc relațiile în cadrul unui stat comun în frontierele Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din ianuarie 1990”.²⁹³

Tot atunci, la 9 mai 1997, Președinții Federației Ruse și Ucrainei, B.Elițin și L.Cucima, în calitate de șefi ai statelor mediatore în procesul politic de reglementare pașnică a conflictului nistrean, cu participarea Președintelui în exercițiu al OSCE H.Petersen, au semnat o declarație comună, în care salutau semnarea Memorandumului privind principiile de normalizare a relațiilor dintre Republica Moldova și Transnistria, considerându-l drept un pas important în direcția reglementării juste a problemei transnistrene.

Șefii statelor mediatore în procesul de reglementare pașnică a problemei transnistrene își manifestau intenția de a activa, în comun cu OSCE, eforturile de mediere și confirmau disponibilitatea țărilor lor – Federația Rusă și Ucraina (cu concursul OSCE) de a fi garanți ai respectării prevederilor statutului special, definit prin documentele respective, al Transnistriei – parte componentă a statului unitar și indivizibil Republica Moldova.²⁹⁴

De altfel, stat comun este o denumire ambiguă la care nimeni nu-i cunoaște semnificația. Moldova interpretează această noțiune într-un fel – drept o autonomie

²⁹³ Cernencu M., Galben A., Rusnac Gh, Solomon C. *Republica Moldova: istoria politică (1989-2000)*. Vol.II. - Chișinău: CE USM, 2000, p.383.

²⁹⁴ Declarație comună. // *Moldova și Lumea*, 1997, Nr.5-6, p.6.

a Transnistriei în componența Moldovei ca în cazul Găgăuziei, iar Transnistria - drept o confederație care ar fi o treaptă intermediară în obținerea independenței față de Moldova. În rezultatul acestor poziții diametral opuse negocierile în formatul „5” au eșuat.

De menționat că Federația Rusă nu și-a abandonat intențiile de a-și legaliza prezența trupelor sale în Transnistria prin „Sistemul garanțiilor militare”. Moscova a dat și dă vina pentru nerespectarea angajamentelor sale pe liderii separatiști de la Tiraspol, care, chipurile nu permit evacuarea și distrugerea echipamentului militar și a armamentului rusesc. Realmente, Rusia trage de timp sperând ca prin presiuni economice și politice să determine regimul de la Chișinău să accepte legalizarea prezenței militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova.

Acest lucru s-a manifestat deosebit de clar în așa-numitul „Memorandum Kozak”, document elaborat de către Dmitrii Kozak, reprezentantul Președintelui Federației Ruse, în înțelegerea pe care a avut-o Președintele Republicii Moldova, V.Voronin, și cu liderul de la Tiraspol, I.Smirnov, plan susținut de Ucraina. „Memorandumul Kozak”, dacă ar fi fost semnat la 25 noiembrie 2003, ar fi condus la lichidarea *de facto* a Republicii Moldova și la legalizarea prezenței trupelor ruse pe teritoriul Moldovei până în anul 2020. De ce nu a fost realizat planul Kozak?

În primul rând, s-a negociat staționarea trupelor rusești pe teritoriul Moldovei pe un termen de 15 ani.

În al doilea rând, potrivit proiectului, Camera Superioară a Parlamentului Republicii Moldova urma să includă o componență egală de deputați din partea Transnistriei, Găgăuziei și a Republicii Moldova: câte 9 deputați. Astfel, deputații Transnistriei și ai Găgăuziei se puteau uni oricând pentru a bloca funcționarea Legislativului.

În al treilea rând, în proiect se stipula că dacă deputații din Camera Superioară nu vor îndeplini doleanțele autorităților din Transnistria sau Găgăuzia, ei pot fi în orice moment retrași și înlocuiți cu alți deputați.

Acestea sunt, de fapt, argumentele de bază pentru care Moldova a respins „Memorandumul Kozak”.

Încă în vara anului 2003, bazându-se pe cercetările realizate de Institutul de Politici Publice, O.Nantoi a propus formula cunoscută în prezent cu denumirea „Strategia 3D”, ce prevedea demilitarizarea, decriminalizarea și democratizarea raioanelor de răsărit ale Republicii Moldova. De menționat doar că peste un an, în vara anului 2004 un grup de experți din partea diferitelor organizații nonguvernamentale, inclusiv de peste hotare, au elaborat în baza „Strategiei 3D” un

„Plan de acțiuni”.²⁹⁵ Această strategie a prezentat un interes deosebit atât la Chișinău, cât și la Washington și Bruxelles, însă nu a fost realizată în practică.

La 28-29 iunie 2004, la Istanbul, a avut loc al 17-lea Summit al NATO, primul în formulă extinsă al Alianței, cu 26 de membri și primul la care cei șapte noi membri, între care și România, au participat în calitate de membri cu drepturi depline.

În alocuțiunea sa rostită în cadrul Summitului NATO de la Istanbul, Președintele Republicii Moldova V. Voronin pentru prima dată s-a pronunțat deschis pentru retragerea trupelor ruse din Moldova. El a declarat că „susține întru totul cerințele NATO față de Rusia privind evacuarea în termenele stabilite a trupelor și armamentului rus de pe teritoriul Republicii Moldova”, adăugând că „îndeplinirea integrală și necondiționată a deciziilor Summitului OSCE de la Istanbul din 1999 privind retragerea trupelor și munițiilor străine de pe teritoriul Republicii Moldova constituie cea mai importantă premisă a schimbării în bine a situației din zona de est a țării”.²⁹⁶

Analiza aspectului juridic al conflictului transnistrean demonstrează că toate documentele de bază, care au fost semnate pe parcursul anilor 1992-2008 vin în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova și pun temelia confederalizării statului moldovenesc.

Noile alegeri în Ucraina din ianuarie 2005, intenția conducerii acestei țări de a se integra în structurile euro-atlantice și a Uniunii Europene au schimbat parțial viziunea ucraineană referitor la problema transnistreană.

Noi condiții de reglementare a conflictului transnistrean, au fost create odată cu implicarea mai activă a noului Președinte al Ucrainei V. Iușcenko în problema transnistreană, și în prealabil după ce pe data de 22 aprilie 2005 partea ucraineană a dat citire unui propriu plan de reglementare a conflictului. Acest plan, președintele ucrainean V. Iușcenko, l-a numit „șapte pași spre reglementarea conflictului transnistrean”. În esență acest plan conține așa principii ca:

- În Transnistria urmează a avea loc alegeri democratice în Sovietul Suprem al regiunii.
- În timpul alegerilor în regiune se vor afla observatori din partea UE, Rusiei și SUA împreună cu cei din Ucraina.
- Transformarea contingentului de forțe pacificatoare într-un mecanism internațional cu participarea mai largă a pacificatorilor Ucrainei.

Crearea unei comisii din partea OSCE și altor organizații internaționale pentru monitorizarea frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean.²⁹⁷

²⁹⁵ Нантой О. Приднестровский конфликт – от консенсуса декларации к консенсусу действий. // „Экономическое обозрение. Логос пресс”, 2005, №14, с.17.

²⁹⁶ Voronin V. Reglementarea politică a problemei transnistrene trebuie să corespundă standardelor moderne. // „Moldova Suverană”, 2004, 30 iunie.

²⁹⁷ <http://www.newsru.com/world/14July2005/Smirnoff.html>

În conformitate cu acest plan apare problema cea mai importantă. Alegerile în Sovietul Suprem al „republicii moldovenești nistrene” trebuie să fie faza finală a conflictului și nu invers. În legătură cu această propunere apar mai multe probleme.

- Cum pot fi efectuate alegerile pe un teritoriu controlat de autorități neconstituționale?
- În baza cărei legislații vor avea loc alegerile?
- Atâta timp cât sunt în activitate organele de forță, de securitate nu se poate vorbi despre efectuarea alegerilor democratice.
- După efectuarea alegerilor în condițiile actualei administrații de la Tiraspol acestea ar putea fi legitimate pe plan internațional și atunci care este sensul soluționării conflictului transnistrean?

În aceste condiții, schimbarea formatului de negocieri cu atragerea Uniunii Europene, a SUA și a României ar fi primul pas spre soluționarea acestei probleme.

La 28 iulie 2005 Președintele Republicii Moldova, V.Voronin a semnat decretul pentru promulgarea Legii cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria).²⁹⁸

Partea moldovenească și-a îndeplinit angajamentele asumate în cadrul noului parteneriat cu Ucraina, referitoare la prezentarea propriei concepții cu privire la reglementarea diferendului transnistrean. Legea a oferit și un punct clar de plecare și în raporturile cu partenerii internaționali în eforturile de a lichida de pe harta Europei moderne această zonă a separatismului, generatoare de riscuri și instabilități.

La 18 iulie 2006 la Chișinău a avut loc o conferință internațională la care savanții – juriști americani M.Meyer și C.Borgen au prezentat raportul „Dezghetarea unui conflict înghețat: aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova”. Nerecunoscuta „Republica Moldovenească Nistreană” a fost clasificată de către savanți ca un „regim de facto”. Astfel de regimuri sunt tratate ca subiecte parțiale ale dreptului internațional. „Statutul lor unic generează anumite drepturi și responsabilități, în primul rând ce țin de acțiuni necesare pentru suportul și bunăstarea populației. Ele pot încheia acorduri, cărora li se conferă un statut mai jos decât cel al tratatelor. Pe lângă dreptul de a acționa pentru a-și susține populația, un „regim de facto” poate fi tras la răspundere pentru încălcarea dreptului internațional”, - se subliniază în raport.²⁹⁹

²⁹⁸ *Monitoul Oficial al Republicii Moldova, 2005, Nr.101-103, p.16.*

²⁹⁹ *Meyer M., Borgen C. Dezghetarea uni conflict „înghețat”: Aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova. – Chișinău, 2006, p.8.*

Încă la 28 iunie 2001 Republica Moldova a semnat cu UE Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. În acest document, la cererea Rusiei au fost introduse două clauze, prevederi:

1. Uniunea Europeană să nu semneze un Acord de Asociere și Stabilizare cu Republica Moldova. (Acest acord ar deschide perspective, posibilități pentru integrarea Moldovei în UE).

2. Uniunea Europeană să nu se implice în soluționarea conflictului transnistrean.

Însă, după semnarea Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est de către Republica Moldova în politica externă a UE au avut loc schimbări esențiale.

În anul 2004 la UE s-au alăturat 10 state, iar în 2007 încă 2 țări: România și Bulgaria. Republica Moldova s-a pomenit la hotarele UE. Grație politicii europene de vecinătate elaborată încă în 2003-2004 UE și-a revizuit parțial politica față de conflictul transnistrean.

În planul de acțiuni propus Republicii Moldova în cadrul politicii europene de vecinătate (PEV), UE vedea în soluționarea conflictului transnistrean stabilizare la hotarele UE.

După semnarea Planului de Acțiuni UE – Republica Moldova (februarie 2005 – ianuarie 2008) Uniunea Europeană și SUA au dat acordul să participe la formatul de negocieri în calitate de observatori, căpătând formula „5+2”. Formatul de negocieri „5+2” include: două părți implicate – Republica Moldova și Transnistria; mediatorii - OSCE, Federația Rusă, Ucraina; observatori – SUA și Uniunea Europeană.

De menționat, că cu venirea SUA și UE la procesul de negocieri pozițiile Republicii Moldova s-au fortificat.

Nimeni nu contestă faptul că diplomația rusă a contribuit la relansarea negocierilor Voronin – Smirnov din 11 aprilie 2008 prin eforturi diplomatice. În realitate însă adevăratul impuls pentru aceste negocieri a fost dat de Uniunea Europeană. Anume UE a schimbat realitățile de pe teren, forțând Tiraspolul să negocieze. Pentru prima dată după 1992 Moldova apare ca un partener care discută de pe alte poziții (de forță) cu Tiraspolul. Acest lucru se datorează UE care are o strategie de susținere a reintegrării Moldovei promovată pe trei nivele.

Primul este exercitarea presiunilor asupra Transnistriei. Restricțiile de călătorie, dar mai ales lansarea misiunii de asistență la frontieră (EUBAM) și noul regim vamal introdus în martie 2006 sunt rezultatele implicării UE în procesul de reglementare transnistreană. Anume UE a exercitat presiuni asupra Ucrainei pentru a o face să implementeze noul regim vamal și a forțat indirect companiile transnistrene să se înregistreze la Chișinău. Combinația dintre noul regim vamal și EUBAM creează tensiuni sociale, politice substanțiale în Transnistria. Elitele au acces mai puțin la beneficiile corupte provenite din trafic și contrabandă. Populația este afectată de inflație și criza economică. Relansarea dialogului moldo-

rus a contribuit la sistarea sprijinului rus pentru Transnistria. Anume UE a creat această situație din jurul Transnistriei și a pus bazele reintegrării spațiului economic unic al Republicii Moldova.

Al doilea element strategic al UE vizează europeanizarea Moldovei, pentru a o face mai atractivă pentru locuitorii Transnistriei. Planul de acțiuni, acordul de facilitare a vizelor, asistența economică, asistența pentru serviciile vamale și de grăniceri și mai ales facilitarea comerțului fac parte din această strategie. Acest regim de facilitare a comerțului este aplicat doar statelor balcanice și Moldovei. Astăzi UE oferă Moldovei un nivel de asistență financiară aproape comparabil cu statele balcanice, care au o perspectivă de aderare la UE. În 2006-2008 exportul regiunii transnistrene în UE a crescut cu 59%, mai mult decât creșterea exporturilor în Rusia. Este mare dorința universităților transnistrene de a primi acreditare la Chișinău, astfel obținând acces la proiecte de cooperare internațională și burse europene pentru studenți. Adică, sunt doar câteva exemple prin care UE face Moldova atractivă și indispensabilă unor segmente importante a societății transnistrene.

Al treilea element de strategie ține de promisiunea unor beneficii economice și mai mari în cazul reintegrării țării. Într-o Moldovă reunificată și locuitorii Transnistriei vor beneficia de asistența UE. Importante sunt discuțiile de finanțare internațională a unor proiecte de infrastructură a coridoarelor transeuropene de transport, care ar traversa Moldova, inclusiv Transnistria. Nu Rusia și nu Moldova vor finanța astfel de proiecte, ci anume UE și SUA.³⁰⁰

La 25 iunie 2008, la Chișinău a avut loc ședința Comisiei Naționale de Integrare Europeană (CNIE), la care a participat președintele țării și un șir de diplomați europeni acreditați la Chișinău. La ședință șeful statului a declarat că Moldova dorește ca viitorul document juridic, care urmează a fi negociat cu Bruxelles-ul, să ia forma unui Acord de Asociere și să prevadă perspectivă clară de aderare la Uniunea Europeană.³⁰¹

La 23 iunie 2008 Președintele Republicii Moldova V.Voronin, a avut o convorbire telefonică cu Înalțul Reprezentant al UE pentru Politică Externă și de Securitate Comună, J.Solana, la inițiativa oficialului european.

Șeful statului a menționat că pentru Moldova este foarte importantă atitudinea activă adoptată de președintele Federației Ruse, D.Medvedev, față de procesul de soluționare a problemei transnistrene. Șeful statului s-a pronunțat în favoarea întrunirii cât mai grabnice a participanților, mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul „5+2” pentru soluționarea problemei transnistrene. Interlocutorii și-au exprimat convingerea că inițierea formatului „5+2” va

³⁰⁰ Popescu N. *Întâlnirea Voronin – Smirnov în umbra Uniunii Europene. // Moldova>Politic> Comentarii. 25 aprilie 2008. <http://www.azi.md/print/49099Ro>*

³⁰¹ *Chișinăul dorește un Acord de Asociere cu perspectivă de aderare la UE. // „Moldova Suverană”, 2008, 26 iunie.*

constitui un factor decisiv în identificarea unei soluții definitive a problemei transnistrene.³⁰²

Uniunea Europeană manifestă un interes activ față de Republica Moldova în contextul politicii europene de vecinătate și în baza Acordului de Parteneriat și Cooperare Uniunea Europeană – Republica Moldova, inclusiv prin eforturile de soluționare a diferendului transnistrean.

De menționat, că conflictul transnistrean este mai puțin complex și mai ușor rezolvabil, reieșind din câțiva factori.

În cazul conflictului transnistrean nu există doi factori importanți: factorul etnic și religios, factori care există în alte conflicte. Adică nu există ură, contradicții, tensiuni la nivelul ambelor maluri ale Nistrului.

Al doilea factor este existența unui plan al autorităților moldovenești de la sfârșitul anului 2006 pentru rezolvarea conflictului transnistrean. Planul ține cont de problemele tuturor părților implicate în conflict. Adică Toate problemele să fie abordate în complex: problemele politice, economice, sociale, culturale etc. Problema constă în determinarea statutului Transnistriei în cadrul Republicii Moldova. Acest plan până când n-a avut un efect benefic în rândul liderilor de la Tiraspol.

Al treilea factor este formatul de negocieri „5+2”.

Potrivit experților de la International Crisis Grup (ICG) organizație multinațională independentă, non-profit, menită să prevină și să soluționeze conflicte de pe mapamond, o implicare mai mare din partea SUA și UE în procesul de reglementare a conflictului transnistrean este esențială „pentru această parte săracă și instabilă a Europei”.³⁰³

Republica Moldova a înaintat o serie de inițiative de întărire a încrederii cetățenilor de pe ambele maluri ale Nistrului. Din lipsa unei voințe politice din partea actorilor implicați în conflict și, în primul rând al Federației Ruse, conflictul nu este rezolvat până în prezent.

Aplicarea unor garanții internaționale de acordare și menținere a statutului Transnistriei în cadrul statului unitar suveran Republica Moldova presupune excluderea factorilor care au contribuit, într-o măsură sau alta, la crearea stării de incertitudine. În acest sens, au prioritate următoarele măsuri de introducere a pachetului de garanții internaționale privind securitatea pentru Transnistria și Republica Moldova:

- retragerea grupului operativ de forțe rusești de pe teritoriul Transnistriei și utilizarea sau evacuarea munițiilor și armamentului rămas;

³⁰² Problema transnistreană ar putea fi discutată în cadrul apropiatului summit UE – Rusia. // „Moldova Suverană”, 2008, 24 iunie.

³⁰³ Rusia nu este capabilă să reglementeze conflictul transnistrean. // „Moldova Suverană”, 2004, 26 august.

- crearea unui contingent de forțe pacifitoare internaționale sub egida OSCE, din componența căruia să facă parte, pe lângă militari din diferite țări, militari din statele-garante Ucraina și Rusia.

La 22 iulie 2008 Președintele Republicii Moldova V.Voronin s-a întâlnit cu mediatorii și observatorii în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană în formatul „5+2”. Prezentând viziunea părții moldovenești Președintele V.Voronin a reiterat existența în prezent a unor premise reale pentru reglementare definitivă până la sfârșitul anului, a diferendului transnistrean.³⁰⁴

După cum arată experiența internațională de reglementare a altor probleme stringente și complicate, aplanarea acestui conflict este posibilă doar dacă se va proceda respectând principiile dreptului internațional și luând în considerație interesele legitime ale părților implicate.

Bibliografie

- Aspecte ale conflictului transnistrean. // Institutul de Politici Publice. – Chișinău: Știința, 2001.
- Cernencu M., Galben A., Rusnac Gh., Solomon C. Republica Moldova: Istoria politică (1989-2000). Vol. I-II. – Chișinău, 2000.
- Cojocaru Gh. Politica externă a Republicii Moldova. – Chișinău, 2001.
- Cojocaru Gh. Separatismul în slujba Imperiului. – Chișinău, 2000.
- Greuc M., Țaran A. Trupele ruse în Republica Moldova. – Chișinău, 2004.
- Gribincea M. Trupele ruse în Republica Moldova – factor stabilizator sau sursă de pericol? – Chișinău, 1998.
- Meyer M., Borgen C. Dezghețarea unui conflict „înghețat”: Aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova. – Chișinău, 2006.
- Popescu N. Întâlnirea Voronin – Smirnov în umbra Uniunii Europene. // Moldova>Politic>Comentarii. 25 aprilie 2008. <http://www.azi.md/print/49099Ro>
- Solomon C. Rolul OSCE în menținerea stabilității în Republica Moldova. // Moldova, România, Ucraina: integrarea în structurile europene. - Chișinău, Perspectiva, 2000, p.149-159.
- Бабилунга Н. Этнополитическая ситуация в Молдове в конце 80-х годов и её изменения. // Феномен Приднестровья. – Тирасполь: РИО ПГУ, 2000.
- Бергман М. Вождь в чужой стае. – Москва: Биоинформресурс, 2005.
- Ессам А.С. Современные конфликты и способы их урегулирования: на примере приднестровского и палестино-израильского конфликтов. – Кишинев, Молд. ГУ, 2007.

³⁰⁴ Voronin V. Există premise reale pentru reglementarea definitivă a diferendului transnistrean până la sfârșitul anului. // „Moldova Suverană”, 2008, 23 iulie.

- Лысенко В. Региональные конфликты в странах СНГ: опыт урегулирования. // Полис, 1998, №2, с.147-158.
- Мошняга В., Руснак Г. Приднестровское урегулирование после Стамбульского саммита. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Partea XIV. – Chişinău, 2000, с.79-100.
- Нантой О. Приднестровский конфликт – от консенсуса декларации к консенсусу действий. // «Экономическое обозрение. Логос пресс», 2005, №14, с.15-17.

Prezentat la redacție
la 25 mai 2008